

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Mezinárodních Studií

Katedra amerických studií

Bakalářská práce

2018

Erika Feldová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Mezinárodních Studií

Katedra amerických studií

Americký vliv na vznik, vývoj a demokratizaci okrajových skupin japonské společnosti po roce 1945

Bakalářská práce

Autor práce: Erika Feldová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Jan Hornát

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Erika Feldová

Bibliografický záznam

FELDOVÁ, Erika. *Americký vliv na okrajové skupiny společnosti v Japonsku po roce 1945*. Praha, 2018. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra severoamerických studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Hornát.

Rozsah práce: 73 349 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o vlivu americké okupace na takzvané kultury porážky, které vznikaly na počátku poválečných let a staly se v Japonsku symboly této doby. Jednotlivě se pak věnuje světu Pan-pan prostitutek, černého trhu a obscénní subkultuře Kasutori. Ve světě Pan-pan dívek sleduje vztah mezi americkým vojákem a japonskou prostitutkou a ukazuje, jakým způsobem ovlivnil tento vztah amerikanizaci země. V následující kapitole o černém trhu se soustředí na americké produkty a jak tyto produkty ovlivnily japonskou společnost. V poslední kapitole představuje kulturu Kasutori s její pseudofilosofickou ideologií a popisuje její vztah k okupační správě a její cenzuře. Zabývá se tématy jako odmítnutí válečné ideologie, zrušení feudálních třídních pravidel, amerikanizaci společnosti, liberalizací sexu. Také popisuje, jak tyto subkultury ovlivnily celkovou společnost a hledá spojení mezi těmito okrajovými skupinami společnosti, Američany a demokratizací země

Annotation

This thesis examines the influenced of the American occupation on the cultures of defeat which developed in the early years of post-war Japan. It analyzes the world of Pan-pan prostitutes, black market and obscure kasutori subculture and it is searching for connection between them, the Americans and the democratization of the country. Within the Pan-pan culture it observes the relationship between the American GI and Japanese Pan-pan and how this relationship shaped the post-war Americanization of Japan. The next chapter focuses on the American products on the black market and how these products influenced Japanese society. The last chapter introduces the kasutori culture with all of its quasi-philosophical nature and describes its relationship with American occupation and its censorship.

Klíčová slova

Pan-pan dívky, Prostituce, kultura Kasutori, Japonská černá trh, Okupace Japonska, Demokratizace, Amerikanizace, stav Kyodatsu, Liberalizace sexu

Keywords

Pan-pan girls, prostitution, Kasutori culture, Japanese Black Market, Occupation of Japan, Democratization, Kyodatsu condition, Americanization. Liberalization of sex

Title/název práce

American influence on the emergence, development, and democratization of marginal groups of Japanese society after 1945.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu PhDr. Janu Hornátovi za možnost věnovat se takovému tématu a za podporu a pomoc. Dále děkuji mému vedoucímu bakalářského semináře panu PhDr. Vítovi Smětanovi, Ph.D. za trpělivost a čas, a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat Paulíně Kašíkové a Petrovi Menšíkovi za psychickou podporu.

Ediční poznámky

V je užíváno anglického přepisu japonských slov a jmen. Dále jsou japonská jména řazena dle anglických norem a to tak, že první v pořadí je křestní jméno a druhé příjmení.

Obsah

Úvod.....	10
Stav Kyodatsu – zoufalství a vyčerpání	12
SCAP a jeho plán demokratizace Japonska	19
Pan-pan dívky.....	20
Státně řízená prostituce	20
Pan-pan dívky	21
Amerikanizace a Pan-pan.....	23
Dvanáctiletý kluk a zženšťování Japonska.....	24
Černý trh	26
Americké produkty na černém trhu	27
Černý trh a demokratické principy	28
Kultura Kasutori	31
Okupační cenzura	31
Filosofie kultury Kasutori	33
Závěr	36
Použitá literatura	39

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá vztahem mezi americkou okupací a japonskou okrajovou společností, která vznikla po Japonské porážce, a která vstoupila do poválečného povědomí a stala se tak symbolem poválečné doby. Když se 15. srpna 1945 japonský lid dozvěděl, že k nim císař bude mluvit skrze rádiový přenos, očekávali, že je vyzve, aby položili své životy v posledním obranném boji na japonském území. To, co je místo toho čekalo, byla pro některé ještě horší představa. Na sebevražedný boj za císaře se připravovali již několik let, avšak na japonskou porážku a následnou americkou okupaci nebyl připraven nikdo. Byly zpochybněny morální hodnoty a pravidla, kterými se do teď řídili a za války oslavovaná jednota národa se rychle rozpadla v poválečné bídě. První kapitola přibližuje toto poválečné zoufalství, kterému muselo Japonsko na začátku americké okupace čelit. Přesto, že okupace byla spojenecká, a tak jako Spojené státy měl zde personál i Sovětský Svaz, Čína, Velká Británie a britský Commonwealth, probíhala okupační správa v plné režii Spojených států amerických. Ve vzpomínkách japonského obyvatelstva se často odkazuje pouze na americkou okupaci, proto ve své práci hodnotím hlavně americký vliv v poválečném Japonsku. Porážka, zánik starých hodnot a společenského uspořádání, a zvláště pak materiální nedostatek daly vzniknout třem překrývajícím se subkulturám, které John Dower ve své knize *Embracing defeat: Japan in the wake of World War II* nazývá kulturami porážky.

O těchto třech subkulturách poté mluví zbývající tři kapitoly mé bakalářské práce. Postupně se tak věnuji bíděmu a zároveň zářivému světu Pan-pan prostitutek, které se staly útrapným symbolem japonské okupace, a které přijaly okupační vojáky až moc s otevřenou náručí. Jejich způsob úniku skrze materiálno v době, kdy lidé umírali hladem, otevřela cestu fenoménu amerikanizace a západních trendů. Veřejný vztah, který Pan-pan a američtí vojáci mezi sebou tvořili, pak dal tvář poválečné komercializaci sexu. Poté přiblížím černý trh se svojí strhující energií a vlastními pravidly a zákony, který setřel feudální hodnoty a sociální uspořádání země. Každý mohl přijít a prodávat na černém trhu a nikdo nedostal lepší cenu, protože byl z lepší rodiny. Zde se zaměřím na populární americké zboží, které se na černém trhu dalo koupit, a jak tyto produkty ovlivnili japonskou společnost. A nakonec představím kulturu Kasutori, která se pod vlivem levného alkoholu brodila otázkou poválečné existence. Společně s Pan-pan uvolnila cestu k sexuální svobodě a zaplavila japonský literární trh brakovou literaturou, o které sami autoři říkali, že nemá za cíl čtenáře osvětit nebo poučit, ale jejím hlavním cílem je pobavit lidi v těžkých poválečných časech. Tato práce si dává za úkol představit tyto poválečné subkultury a zjistit, jestli a jaký existoval vliv USA na tyto okrajové skupiny společnosti. Dále pak odpovědět na otázku, jestli tento vliv podpořil či podkopával oficiální okupační úkol demokratizace země.

Dowerova kniha *Embracing defeat* je pro toto téma stěžejní. Prakticky jsem nenašla práci, která by se zabývala podobným tématem a neodkazovala ani jednou na Dowera. Snažila jsem se do své práce zahrnout co nejvíce japonských zdrojů, avšak zde jsem narazila na jazykovou bariéru. Také je důležité zmínit, že pro mnoho Japonců je tato část jejich historie ponižující, a proto se jí mnoho spisovatelů nezabývá. Přesto si myslím, že jsem nakonec dokázala zahrnout jak americký, tak japonský pohled na tuto tematiku. Ohledně česky psané literatury jsem již ze začátku byla velmi skeptická. Jistě existují knihy a práce zabývající se poválečnou dobou, avšak práci, která by se zmiňovala o okrajové společnosti okupovaného Japonska, jsem našla pouze jednu, a to bakalářskou práci od Lucie Lemonové z roku 2013, která se zabývá

charakterizací japonské společnosti během americké okupace. Myslím si tedy, že má práce rozšiřuje povědomí českého prostředí o existenci těchto kultur a jejich dopad na poválečné Japonsko.

Stav Kyodatsu – zoufalství a vyčerpání

Druhá světová válka zanechala Japonsko v troskách. Bombardování vytvořilo z velkých měst pláň sutin. Skoro 10 % japonského obyvatelstva zemřelo či bylo zraněno. Devět miliónů se ocitlo bez domova. Zásoby jídla a surovin byly téměř vyčerpány. Příděly potravin, které zavedla vláda, byly tak nízké, že donutily veškeré obyvatelstvo nakupovat potraviny na černém trhu. Inflation rostla nezadržitelným způsobem a během prvního roku po ukončení války se ceny vyšplhaly na 539 % své předválečné hodnoty. Prvních sedm let po válce patří mezi nejpotupnější, které v japonských dějinách můžeme najít. Vycházím hlavně z toho faktu, že poprvé v japonské historii bylo Japonsko ovládáno zahraniční správou, hlavně tedy americkými silami, které dominovaly okupační správě.¹

Pro Japonsko začala válka v roce 1931 dobytím Mandžuska a v plnohodnotnou válku se proměnila v roce 1937. Válka tak trvala skoro patnáct let, přibližně třiapůlkrát déle, než válčily Spojené státy americké. Se zhoršující se japonskou situací na válečné půdě se indoktrinace japonských vojáků přenesla i na civilní společnost doma. Celý národ se připravoval na poslední sebevražedný boj na domácí půdě. Osvobození, které tak s Američany do Japonska přišlo, nebylo pro běžného Japonce ze začátku politické, ale spíše psychologické. Měsíc po měsíci se Japonci připravovali na smrt a najednou nemuseli.

Když 15. srpna 1945 poprvé skrze rádiové vysílání slyšeli císařův hlas, který oznamoval kapitulaci Japonska, byl to pro většinu Japonců šok. Podílel se na tom i fakt, poprvé slyšely jeho vysoký hlas, který jim připadal nedůstojný. Podle Dowera by zpráva, že se Spojené státy americké rozplynuly v moři, byla stěží více překvapující.² Ženy a muži po celém Japonsku propukali v pláč. Avšak počáteční šok se rychle u většiny Japonců změnil v úlevu. Kenzaburo Oe byl desetiletý chlapec, který žil v horském údolí na ostrově Shikoku, když poslouchal s ostatními lidmi ze své vesnice zprávu o porážce. V novinové eseji o půl století později vzpomínal, jaký dopad na něj měl Hirohitův rádiový projev.

„Císař k nám mluvící v lidském hlase – to dosud nebylo představitelné ani ve snu, natož v realitě. Císař byl bůh, autorita národa, organizační princip skutečnosti. Byl armáda a policie, náš systém sociálních tříd – císař jako bůh byl zdrojem všeho. A naše zákony a systémy naší ústavy tvořily tvrdé a vysoké bariéry reality, aby udržely odstup mezi císařem a námi. Dokonce jsme se k císaři modlili za vítězství v našich svatyních. K císaři, který byl bohem...“

Když Hirohitův projev skončil, začali lidé po pár minutách dešifrovat císařova slova: „válka skončila – Japonsko bylo poraženo – musíte překonat své utrpení a přežít“. Kenzaburo poté šel k řece a přemýšlel, co pro něj tento projev znamená: „Zatímco jsem ležel ve vlnách, cítil pod sebou měkký jíl a hleděl vzhůru na oslňující letní oblohu, objevil jsem v sobě zvláštní pocit svobody. Do této chvíle jsem se strachoval, že jsem moc mladý na to, abych se stal vojákem, a tím pádem ztrácím příležitost položit svůj život v boji za císaře. Současně jsem

¹ James L. Huffman, *Modern Japan: A History In Documents* (New York: Oxford University Press, 2011), 159.

² John Dower, *Embracing defeat: Japan in the wake of World War II* (New York: Norton, 2000), 33.

zoufale chtěl, aby už bylo příliš pozdě, ostudná touha, která mě ničila. Teď jsem byl z této agónie propuštěn.“³

Kenzaburo Oe se později stal významným spisovatelem a v roce 1994 obdržel Nobelovu cenu za literaturu. V době porážky byl sice pouze chlapec, ale souboj pocitů, který v sobě sváděl před oním osudným radiovým přenosem, nebyl nikomu cizí. Oznámení japonské porážky tak pro mnohé bylo vysvobozením. Pocit úlevy však také netrval dlouho a brzy ho nahradilo všeobecné zoufalství a vyčerpání. Tato beznaděj byla tak silná a tak plošně rozšířená, že během prvního roku okupace převzala jméno Kyodatsu. Z původně klinického pojmu, který se ze začátku vztahoval pouze k jednotlivcům a byl užíván při popisu fyzického nebo emocionálního kolapsu pacientů, se stal název pro popis všeobecné deziluze. Už během roku 1946 byl název Kyodatsu zařazen do malého japonského slovníku, který vysvětloval poválečné nově vzniklé pojmy. Užíván v sousloví jako stav Kyodatsu, znamenal vyčerpání a sklíčenost celého národa.⁴ Říkalo se, že „lid podlehl stavu Kyodatsu“. Čtrnáct let bojovali za ideály a hodnoty, které jim byly svaté. Více jak dva milióny japonských vojáků ve válce zahynulo. Civilní ztráty dosahovaly až 960 tisíc. Kolektivní deprese, která po porážce následovala, tak byla pochopitelná. Avšak větší část stavu Kyodatsu souvisela spíše až se situací, která přišla po válce.

Součástí definice byla také věta, ve které stálo, že by se ze stavu Kyodatsu mohl stát „veliký nepřítel, který Japonsko může zničit“.⁵ Tak jako při poklesu morálky v armádě hrozí její rozpad, tak obyvatelstvo ve stavu Kyodatsu bylo náchylnější na rozvratné prvky společnosti jako je například kriminalita a alkoholismus. Lidé ztráceli ideály a jakoukoliv vizi budoucnosti a taková společnost není hojnou půdou pro poválečnou obnovu země a budování demokracie.

Velká část stavu Kyodatsu vycházela z celoplošného materiálního nedostatku. Japonsko postihl nedostatek jídla, surovin, obydlí. Základní lidské potřeby nebyly naplněny a pro mnoho Japonců se život proměnil v každodenní boj o přežití.

Otázka jídla byla všudypřítomným tématem. Vyšlo několik příruček, které radily ženám, jak při vaření zakomponovat do jídla ingredience jako piliny, žaludy nebo arašídové skořápky. Některé časopisy dokonce doporučovaly jíst na bílkoviny bohatý hmyz, aby lidé zvětšili svůj denní příjem kalorií. Avšak mnoho z časopisů také psalo o nemožnosti splnění těchto limitů za daných okolností.⁶ Přesto se potravinová situace, zvláště ve městech, stále zhoršovala a na začátku října 1945 byl ministr zemědělství šokován zprávou, ve které stálo, že Tokio má zásoby rýže pouze na 3 dny. Ministr financí pak informoval United Press, že odhadem až 10 milionů Japonců nepřežije zimu, pokud ihned nebudou zavedeny dodávky jídla. Tato čísla byla nanejvýš přehnaná, avšak stala se všeobecně opakovaným standardem.⁷

³ Citováno dle Huffman, *Modern Japan*, 162–163.

⁴ Dower, *Embracing defeat*, 89.

⁵ Ibid.

⁶ Katrin Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury: Sociocultural Dynamics Of Consumption in Early Postwar Japan (1945-1959)“ (disertační práce, Lipská univerzita, 2011), 88.

⁷ Dower, *Embracing defeat*, 93.

Nedostatek byl způsoben zčásti neúrodou, která Japonsko zaskočila v roce 1945 a která byla nejhorší od roku 1935. Oficiální čísla ukazují, že sklizeň rýže dělala ten rok 5,8 miliónů tun, což bylo pouhých 60 % průměrné roční sklizně od roku 1935. Neúroda byla způsobena poškozením rostlin brzkými mrazy a tajfuny na podzim a také kvůli trvajícím zanedbávaním hnojení.⁸

Odhady říkaly, že bude potřeba dovézt 4,5 miliónů tun rýže, aby byla potravinová krize odvrácena. Nakonec však stačilo pouze 0,7 miliónů tun dovezené rýže. Kromě toho, že tento fakt ukazuje na to, že vláda a média zřejmě zveličila závažnost potravinové krize, přibližuje také rozdíl, který vznikl mezi oficiálním množstvím sklizně a tím neoficiálním. Mnoho potravin putovalo na černý trh, kde za ně farmáři dostali až šedesátinásobek státní ceny. S porážkou poklesla autorita vlády a tím pádem i schopnost zajistit dostatečnou kontrolu nad tím, aby farmáři prodávali svou sklizeň do oficiálního potravinového rozdělovacího systému. O tom, že nedokázala potlačit černý obchod takového rozsahu, ani nemluvě.⁹

V polovině listopadu 1945 pak bylo oznámeno, že od konce války v pěti největších městech po Tokiu, což bylo Kobe, Kyoto, Osaka, Nagoya a Yokohama, zemřelo 733 lidí na podvýživu. Situace v Tokiu byla tak chaotická, že přesná čísla neexistují. Nicméně se odhaduje, že na podvýživu umřelo více jak tisíc obyvatel Tokia do tří měsíců od kapitulace.¹⁰

Očekávaná katastrofa v podobě 10 miliónů japonských životů byla odvrácena také díky americké potravinové pomoci, která následně pokračovala v různých pomocných programech až do konce okupace. Tento akt zároveň pomohl utvořit obraz Spojených států amerických jako dobrotivého patrona.

Zbídačená situace obyvatel Japonska však trvala roky. V říjnu 1947 zemřel na podvýživu mladý soudce Yamaguchi Yoshitada, který jedl potraviny pouze z přidělového systému. Rozhodl se tak poté, co posílal lidi do vězení za to, že obchodovali na černém trhu. Jelikož i jeho rodina žila z potravin z černého trhu, chtěl toto morální dilema vyřešit tak, že nařídil své ženě, aby mu dávala jídlo pouze z oficiálního přidělového systému.¹¹ Podobný mediální šok vyvolala zpráva o nedostatečně placeném policistovi, který kvůli své poctivosti také odmítal jídlo z černého trhu a také zemřel na podvýživu.¹²

V roce 1948 ženy stále sbíraly palivové dříví, co našly při cestě, jelikož panoval nedostatek spalných surovin. Hodiny čekaly ve frontách na brambory v „roztrhaných kalhotách, špinavé, napůl shnilé haleně“ a se „zaprášenými, suchými a špinavými vlasy“, jak jedna japonská žena popsala svůj každodenní život.¹³ Lidé bez domova stále umírali hladem. V únoru 1949 noviny

⁸ Tatsuro Uchino, *Japan's postwar economy: an insider's view of its history and its future*. (Tokyo, New York: Kodansha International, 1986), 28.

⁹ *Ibid.*, 28.

¹⁰ Dower, *Embracing defeat*, 93.

¹¹ *Ibid.*, 99-101.

¹² Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury“, 55.

¹³ Dower, *Embracing defeat*, 101.

psaly, že zimu nepřežilo pouze 9 lidí žijících v nádražní stanici Ueno, ve srovnání se stovkami a více úmrtí během minulých třech zim.¹⁴

Černý trh začal fungovat již během války, avšak s kapitulací se stal každodenní záležitostí obyčejného obyvatelstva. Lidé zde nakupovali hlavně jídlo a základní suroviny.¹⁵

Japonská vláda i okupační správa se snažila tomuto obchodu zabránit různými nařízeními a restrikcemi, avšak černý trh kvetl dál, a to i poté, co skončila americká okupace. V polovině roku 1946 vyšel článek, ve kterém se spekulovalo, že kdyby všechna nařízení ohledně černého obchodu byla striktně dodržována, všichni lidé žijící v zemi by šli do vězení.¹⁶

Lidé z města i venkova se účastnili obchodování mimo oficiální ekonomiku země. Jedna z nejznámějších praktik, jak sehnat jídlo, se nazývala *kaidashi*, v doslovném překladu: „jít ven a koupit“. V praxi to znamenalo, že obyvatelé měst zabalili doma věci, které mohli prodat, a hodiny cestovali v přeplněných vlacích na venkov, kde poté s farmáři vyměňovali své věci za potraviny.¹⁷ Je udáváno, že více jak 15 % státních úředníků si brali dovolenou z důvodů hledání jídla. Dokonce Tokijská metropolitní policie dávala svým zaměstnancům každý měsíc takzvané „potravinové prázdniny“.¹⁸

Další součástí rozvrácené země se stala zvýšená kriminalita. Přestože japonští vojáci zabíjeli, znásilňovali a kradli v zahraničí, na domácí půdě během války kriminalita klesala. Tudíž dle médií a tím pádem i společnosti během okupace kriminalita rostla alarmujícím způsobem. Korupce obrovského měřítko byla na denním pořádku. Černý obchod se stal „normální“ záležitostí, každého občana. Některé incidenty, například *Tokkotai kazure*, v překladu degenerování *Tokkotai*, daly tvář tomuto jevu. Někteří ze členů *Tokkotai*, což byly speciální jednotky, kteří létali na sebevražedné mise na konci války a na západě byli známější pod jménem piloti *kamikaze*, se po návratu uchýlili k ozbrojeným loupežím. Ale nebyli to jenom demoralizovaní muži bez práce, kteří se pustili na kriminální dráhu. Například i někteří studenti byli zadrženi během vykrádání a v červenci roku 1946 dokonce bylo policií oznámeno, že rozbila gang skládající se pouze z žen o 50 a více členkách. Formálně byly rozděleny do dvou skupin: „vyděračská jednotka“ a „prostituční jednotka“. Jmenovaly se „Gang Krvavé Třešně“.¹⁹

Rozšířily se nemoci. Vzrostl alkoholismus, a dokonce i drogová závislost. Zde je však nutné podotknout, že užívání drog se netýkalo běžné populace, avšak bylo velice oblíbeno mezi členy kultury *Kasutori* (viz. kapitola *Kasutori*).

Výmluvným příkladem fungování tehdejší společnosti a rozšíření některých společenských prvků jsou někdejší dětské hry. Jelikož děti většinou kopírují to, co vidí dělat dospělé,

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury“, 89.

¹⁶ Dower, *Embracing defeat*, 100.

¹⁷ Jesus Solis, „Japan’s Black Market: Yakuza, SCAP, and the Culture of the Yami’ichi“, Disertační práce, Univerzita v Boulderu, Kolorádo, 2012, 2.

¹⁸ Dower, *Embracing defeat*, 96.

¹⁹ Ibid., 108–109.

vznikaly v poválečné době hry jako „yamiichi-gokko“, „Pan-pan asobi“ nebo „demo asobi“ v překladu „hraní si na černý obchod“, „na prostitutku a vojáka“ a „na levicovou demonstraci“. Tyto tři hry byly nejrozšířenější mezi dětmi na začátku roku 1946. Děti si také hrály „na přeplněný vlak“ nebo „na opuštění domova kvůli hledání jídla“. „Dorobo-gokko“ znamenalo hraní si „na chytání zloděje“ a ve své době bylo populárnější než hra „na schovávanou“.

„Pan-pan asobi“ se hrála takto: kluci předstírali, že jsou američtí vojáci a holky se jich držely a společně se procházeli ulicemi. Tsurumi Shunusuke z tohoto usuzuje, že už to nebyla japonská tradice ale zahraniční vojáci, kteří „stanovovali pro děti modely chování“²⁰

První hračka, která se objevila na poválečném trhu, byl asi deseticentimetrový „džíp“.²¹ Vyprodáný byl prakticky hned, symbolizoval veselé americké vojáky projíždějící na džípech, rozdávající žvýkačky a čokoládu. Mezi první anglická slova, která se mladí Japonci a Japonky učili, tak patřilo „hello“, „good-bye“, „jeep“ a „give me a chocolate“.

Až smutně rychle se však hry začaly proměňovat v realitu, a zatímco noviny psaly o prostitutkách, které měly pouhých čtrnáct let, školáci také rychle pochopili, jak si vydělat nějaké peníze. „You like to meet my sister?“ byl pro některé další stupeň anglického jazyka.²²

Další slangový pojem, který se zapsal do povědomí tehdejší populace, byl: „takenoko seikatsu“, v překladu *žít jako bambusový výhonek*. Byl to popis častého jevu, kdy lidé postupně prodávali svůj osobní, většinou drahocenný, majetek, například cenná kimona či starožitnosti, aby si mohli koupit základní věci jako třeba potraviny. Jelikož inflace rostla alarmujícím tempem, tak i ti lidé, kteří měli to štěstí a udrželi si během poválečné doby stále zaměstnání, se po nějaké době také museli uchýlit k „takenoko seikatsu“, a to z toho důvodu, že jejich platy nedokázaly držet tempo s narůstající inflací. Pro mnoho lidí bez práce byl však tento způsob jedinou možností, jak přežít poválečnou dobu. Tento jev vyměňování drahocenných věcí za jídlo na černém trhu, či přímo u farmářů, připomínal akt odloupávání jednotlivých vrstev bambusového výhonku, proto „žít jako bambusový výhonek“. Popularizace tohoto slangového názvu ukazuje na všeobecné povědomí, že samotný každodenní život byl extrémně těžký. Mezi další zpopularizované slangové názvy poté patřilo například v překladu „rozprodávat věci“ či „domácí zeleninový pozemek“, což byly zeleninové zahrady, které vznikaly v městských částech na vybombardovaném území v blízkosti domova svého majitele. Je nutné dodat, že z této situace velmi prosperovali překupníci na černém trhu a také zkorumpovaní farmáři, kteří svoji úrodu na černém trhu přeprodovali.²³

Přes všechna fakta, která jsem v této kapitole přiblížila, snahu o optimismus a překonání Kyodatsu bylo možné najít skoro na každém rohu. Například jeden japonský básník

²⁰ Mark J. McLelland, „Kissin is a symbol of Democracy!“ Dating, Democracy and Romance in Occupied Japan 1945-1952, *Journal of the History of Sexuality* 19, č. 3 (září 2010): 12.

²¹ Anne Allison a Gary Cross, *Millennial Monsters: Japanese Toys and the Global Imagination* (University of California Press, 2006), 38.

²² Dower, *Embracing defeat*, 110-112.

²³ Uchino, *Japan's postwar economy*, 27-28.

Horiguchi Daigaku se v básni z roku 1946 zpovídá ze svých vlastních pocitů o překonání vyčerpání a zoufalství.

„Země se stala malou
a bezmocnou,
jídla nedostatek,
hanby plno.
Přestaň truchlit!
Zvedni oči,
ke korunám stromů,
k nebi.“

Tuto báseň mnoho lidí nečetlo, jelikož byla vydána v nově vycházejícím obskurním básnickém časopise, avšak ve svém smyslu odrážela celou společnost. Milióny přestaly truchlit a upřely svůj pohled na jasné cíle. Lidé začali být skeptičtí až přímo naštvaní na dosavadní fungování země. Chudoba zradikalizovala mnoho pracovníků. Do očí bijící korupce začala být kritizována. Sardonický humor začal vzkvétat. Po uvolnění cenzury bývalého policejního státu se na trhu vynořilo mnoho nových a různorodých publikací. Začalo se dařit kinematografii.²⁴ První poválečný film *Gentle Breeze* vyšel už v říjnu 1945 a jeho ústřední píseň „The Apple Song“, zpívaná Michiko Namiki, se stala prvním poválečným hitem. Ve stejné době se znovu objevil na scéně profesionální baseball.²⁵ Intelektuálové se začali projevovat s obrovskou energií. Diskutovalo se nad novými formulacemi kultury a společnosti. Debatovalo se nad novými modely „lásky“ jak čisté, tak tělesné.²⁶

Každý japonský občan se musel s porážkou vypořádat sám a svou vlastní cestou. Většina společnosti se dokázala přes Kyodatsu přenést. Některým to zabralo dny, jiným roky. Někteří žádnému zoufalství nepropadli a v porážce viděli příležitost změnit své životy k lepšímu. Milióny lidí se musely zamyslet, jakým způsobem budou vést svůj osobní život teď, když už jejich životy nespádaly pod kontrolu státu.

Vznikl tak vzácný moment svobody, otevřenosti a příležitosti, kdy zanikly staré hodnoty a nové ještě nedostaly pevnou formu. Lidé se chovali jinak, mysleli jinak a sami cítili, že je potřeba změnit způsob, kterým vedli svoje dosavadní životy. Láska k zemi zůstala, ale bezhlavý fanatismus byl rychle zapomenut. Na začátku okupačního období vyšel v *The Japan Times* článek, ve kterém se autor otáčí na japonský lid a ptá se, jestli jsou Japonci „schopni využít tohoto utrpení a pokoření jako podnětu k sebereflexi a reformám a jsou-li schopni učinit sebereflexi a reformy motivační silou celého konstruktivního úsilí.“ A pokud ano, „pak neexistuje nic, co by nám bránilo vybudovat z popela naší porážky velkolepé nové Japonsko, které [...] očistí naši pýchu tím, že si získá uznání světa“.²⁷

Přestože okupační režim byl vojenský a během jeho trvání probíhala přísná cenzura, byl ve svém ranném stádiu také velmi otevřený a dával prostor lidem svobodně přemýšlet a mluvit.

²⁴ Dower, *Embracing defeat*, 119.

²⁵ Uchino, *Japan's postwar economy*, 25.

²⁶ Dower, *Embracing defeat*, 120.

²⁷ *The Japan Times* citace v Aleš Skřivan, *Japonská válka 1931-1945* (Praha: Libri, 1997), 512.

V prvních měsících působení totiž okupační správa zrušila cenzuru bývalého autoritativního státu natolik, že vytvořila prostor pro tyto podněty.

První snahy o překonání Kyodatsu a tvoření nového prostoru pro život vidíme také vzniknout na okraji japonské společnosti. V tomto období vznikalo hned několik subkultur, které se rodily na zániku starého řádu a zrození nového. Tři největší skupiny, které pronikly do vědomí takzvané „vážené“ společnosti a ovlivnily ji natolik, že se staly symboly poválečné doby, byly: Materialistický a zároveň ponižující svět Pan-pan dívek, prostor Černého obchodu s vlastními řády a strukturami a v neposlední řadě kultura Kasutori, která se vyžívala v požitkářství a šokování „vážené“ společnosti. Přestože všechny tyto kultury vznikaly na zemi zpustošené válkou, prohrou a zoufalstvím, a svým způsobem toto zoufalství ztvárňovaly, staly se zároveň i symbolem snahy o jeho překonání.

SCAP a jeho plán demokratizace Japonska

První okupační jednotky přijely do Země vycházejícího slunce již 28. srpna 1945.²⁸ Oficiálně se okupační správa skládala ze čtyř vítězných mocností. Řízena byla z Washingtonu Komisí pro Dálný východ a z Tokia Spojeneckou radou pro Japonsko. V čele této správy stál generál Douglas MacArthur, který se stal takzvaným vrchním velitelem spojeneckých sil (Supreme Commander for the Allied Powers, SCAP). Zkratkou SCAP se poté označovala i celá okupační administrativa. Přes veškerá oficiální ustanovení, že okupace bude spojenecká, spadaly poválečné reformy Japonska do kompetencí Spojených států. SCAP nespravovala Japonsko přímo, ale prostřednictvím japonských vládních orgánů. Okupační správa tak byla rozdělena na příslušné frakce, které poté komunikovali s vlastními japonskými ministerstvy.²⁹

Demokratizace a demilitarizace byly dva stěžejní úkoly, které Spojené státy deklarovaly už v Postupimské deklaraci v roce 1945.³⁰ V roce 1947 generál MacArthur znovu zdůraznil, že hlavní úkoly okupační správy jsou „demilitarizace, demokratické reformy japonské politiky a ekonomická rekonstrukce“³¹ Tyto dva principy byly poté zakotveny v poválečné japonské ústavě s cílem přeměnit Japonsko v mírumilovnou zemi, která se nestane v budoucnu hrozbou.³²

Kromě demilitarizace a původních čistek od ultranacionalistických vládnoucích elit se okupační správa zaměřila i na hlubší reorganizaci země.

Mezi sociální reformy, které byly americkou správou v Japonsku prováděny za předpokladu větší demokratizace země, patřila reforma školství. Tato reforma odstranila vzdělávací systém, který byl do té doby stavěn podle „Císařského reskriptu o vzdělání“ (Imperial Rescript on Education) a který zdůrazňoval důležitost etiky, morálky a oddanost Císařovi. Nahradila ho systémem, jenž žáky učil demokratickým hodnotám a individualismu. Předtím než byly vydány nové učebnice, byly ve starých učebnicích samotnými žáky začerněny pasáže, které byly uznány za moc ultranacionalistické.³³

Důležitým ekonomickým prvkem demokratizace Japonska bylo rozpuštění „zaibatsu“, což byly rozsáhle konglomeráty, které ovlivňovaly jak japonskou ekonomiku, tak i politiku. V druhé polovině roku 1945 byl zmražen všechn majetek „zaibatsu“ a v roce 1947 byl prosazen antimonopolní zákon (Anti-Monopoly Law), který nechal rozprodat akcie „zaibatsu“ veřejnosti.³⁴ Mnoho dalších demokratických reforem bylo provedeno a vše nakonec zakotveno v ústavě z roku 1947.³⁵

Vzhledem k tomu, že není záměrem mé bakalářské práce zabývat se všemi poválečnými reformami, které iniciovala americká okupace, budu se v dalších částech mé práce věnovat pouze neoficiálnímu vlivu na demokratizaci země s výjimkou kapitoly o okupační cenzuře.

²⁸ Mary Hanneman, *Japan Faces The World, 1925-1952*, Seminar Studies In History (New York: Longman, 2001), 86.

²⁹ Gary D. Allisom, *Japan's Postwar History* (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1997), 53.

³⁰ Mark Caprio a Yoneyuki Sugita, *Democracy in occupied Japan: the U.S. occupation and Japanese politics and society*, (London: Routledge, 2007), 4.

³¹ Susanne Klien, *Rethinking Japan's Identity And International Role: An Intercultural Perspective*, East Asia (New York: Routledge, 2002), 69.

³² Hanneman, *Japan Faces The World, 1925-1952*, 85.

³³ Huffman, *Modern Japan*, 167.

³⁴ Hanneman, *Japan Faces The World, 1925-1952*, 94.

³⁵ Allisom, *Japan's Postwar History*, 59.

Pan-pan dívky

Tak jako je běžné při jakékoliv jiné okupaci území zničeného válkou, tak i v Japonsku se američtí vojáci hledající sexuální služby mohli spolehnout na zoufalou situaci žen. Už v prvních reportážích o japonské okupaci v časopise *Life* bylo zmíněno že: „dívěk“ bylo „mnoho“.³⁶

Státně řízená prostituce

Ještě předtím, než vůbec okupační jednotky vstoupily na japonské území, založila Japonská vláda Rekreační a zábavní asociaci (*Recreation and Amusement Association*), dále už pouze RAA. Prakticky založila nevěstince, které byly určeny pro okupační vojáky. Japonská vláda vycházela z vlastních zkušeností během Druhé světové války, kdy byli japonští vojáci nechvalně známí svým chováním na pokořeném území. V zemi se roznesl strach, že se okupační armáda bude na Japonském území chovat stejně. Aby vláda ochránila „počestnost“ japonských žen, dala příkaz policejnímu vedení, aby byly zřízeny prostory pro tyto účely.³⁷

Nastal však problém, se kterým vláda nepočítala. Prostitutky, které už operovaly v japonských ulicích a které se prozatím soustředily na japonskou klientelu, neměly o tyto instituty zájem. Z velké části to bylo způsobené japonskou válečnou propagandou, která vykreslovala Američany jako muže „démonické“ postavy s obrovskými pohlavními orgány, které mohly prostitutkám ublížit. Navíc v nich vláda nedokázala probudit morální odpovědnost vůči zemi, která se nedokázala postarat o jejich vlastní „počestnost“.³⁸

Začala tak kampaň, která svolávala mladé japonské ženy, často nezkušené dívky, aby obětovaly své tělo pro národní dobro. V inzerátu, který byl vyvěšen v okrese Ginza v centru Tokia a byl adresovaný „Novým japonským ženám“, stálo: „jako součást poválečného řešení hledáme do urgentních národních zařízení aktivní spolupráci nových japonských žen k účasti na velkém úkolu uspokojení okupačních sil“. Dále se inzerát zmiňuje o „volných místech pro úřednice ve věku 18 až 25 let“ a pokračuje: „Ubytování, oblečení a strava zajištěna“.³⁹

Většina žen, které přišly odpovědět na inzerát, byla ve zbídačeném stavu, některé dokonce přišly bez bot. Avšak když se dozvěděly, co by tato práce doopravdy obnášela, většina z nich odešla. Ty, co zůstaly, se staly „obranou národa“, která měla zachovat rasovou a sexuální čistotu „slušných“ Japonek. Rumi Sakamoto ve své krátké eseji *Pan-pan Girls: Humiliating Liberation in Postwar Japanese Literature* podotýká, že mnoho žen, které se staly po válce prostitutkami, patřilo původně ke střední třídě, kterou měl právě tento systém ochránit.⁴⁰

RAA zavřeli po několika měsících, a to i přes značnou popularitu a původní podporu dobytých. V lednu 1946 okupační správa nechala RAA zrušit oficiálně s tím, že je nedemokratická a ohrožuje lidská práva žen. Prakticky tak bylo rozhodnuto kvůli rozšíření pohlavních nemocí mezi americkými vojáky. Ve skutečnosti první americké patenty na

³⁶Naoko Shibusawa, *America's geisha ally: reimagining the Japanese enemy* (Harvard: Harvard University Press, 2010), 38.

³⁷Rumi Sakamoto, „Pan-pan Girls: Humiliating Liberation in Postwar Japanese Literature“, *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies* 7, č. 2 (červenec 2010): 3-4.

³⁸Dower, *Embracing defeat*, 126.

³⁹Ibid., 126-127.

⁴⁰Sakamoto, *Pan-pan Girls*, 4.

penicilín byly prodány japonským společnostem v dubnu toho samého roku právě z důvodu rozšíření těchto nemocí.⁴¹ Okupační správa se snažila prostituci regulovat, a dokonce v roce 1946 vyšla v časopise *Time* zpráva o tom, že američtí vojáci mají zakázáno brát japonské dívky do kina nebo na večeri. Nesmějí jim dávat čokoládu, žvýkačky ani cigarety. Jakýkoliv veřejný projev intimity může vést k zatčení vojáka. Avšak přes všechny tyto zákazy bylo vše výše vyjmenované na denním pořádku.⁴²

Pan-pan dívky

Po uzavření RAA se mnoho z žen, které se tak ocitly bez práce, přesunulo do ulic a do privátních nevěstinců, a tak začala éra Pan-pan dívek. Během okupace jich byl okolo 70 000 až 80 000 vyskytovaly se hlavně v ulicích, parcích a železničních stanicích velkých měst.⁴³ Jméno Pan-pan byl posměšný název japonských poválečných prostitutek, které se většinou specializovaly na americké vojáky. Z úst amerického vojáka představoval tento termín výsměch, lítost, soucit, exotiku a prostou erotiku. Když se takto Pan-pan nazývaly sami, cítili z tohoto názvu také směs dojmů „zoufalství a bídy“ ale také hrdý vzdor konvenčních norem.⁴⁴ Převážně se tyto ženy a dívky rozhodly pro prostituci kvůli materiálnímu nedostatku. Pro mnohé to byl jediný způsob, jak přežít s přihlédnutím k jejich limitovaným dovednostem a možnostem v okupovaném Japonsku. Mnoho z nich patřilo k takzvaným „nežádoucím“ v japonské společnosti, což byli například sirotci, nemanželské děti, tělesně postižení, vyvrženci či vdovy. Pro ženy z těchto poměrů byla prostituce možnost, jak napadnout zažité sociální a kulturní vize a pravidla. Sdružování se s americkými vojáky v zemi, kde byly klasifikovány jako společensky méněcenné, jim dávalo určitý pocit síly. Pro ženy, které nezapadaly do všeobecně stanovených standardů krásy, „být chtěná“ americkými dobyteli mohlo znamenat pocit zadostiučinění. Michiko Takeuchi ve svém příspěvku do souboru esejí: *Over There: Living with the U.S. Military Empire from World War Two to the Present*, který byl vydán v roce 2010, mluví o bývalé hostesce v GI baru (bar určený pro americké vojáky), která utekla z domu, když jí bylo sedmnáct, protože se její otec rozvedl s její matkou a vzal si její vlastní spolužačku ze střední školy. Poté, co utekla, propadla závislosti na kokainu a stala se z ní Pan-pan. Žena vyprávěla Takeuchi, jak chodívala s americkým vojákem do *Enlisted Men's* klubu ve městě Yosouka. Řekla jí, že díky tomu, že „mohla být na místě, kam ostatní Japonci nemohli, pila alkohol, který Japoncům nebyl dostupný, byla doprovázena Američanem (dobyvatelem) a jedla hovězí steaky, zatímco ostatní hladověli, se cítila být lepší než ostatní Japonci, privilegovaná a jako princezna“.⁴⁵

Avšak nelze si namlouvat, že by se američtí vojáci chovali k Pan-pan dívkám jakkoliv pohádkově. Michiko Takeuchi také popisuje situaci, ve které ji oslovil bývalý americký voják, který byl ještě náctiletý, když byl umístěn v Japonsku během okupace. Přišel k ní, když se bavila s jiným bývalým vojákem, se slovy: „Takže vy se ptáte, co jsme si mysleli o

⁴¹ Dower, *Embracing defeat*, 130.

⁴² Sakamoto, *Pan-pan Girls*, 4.

⁴³ Maria Höhn et al., eds., *Over There: Living with the U.S. Military Empire from World War Two to the Present* (Durham: Duke University Press, 2010), 87.

⁴⁴ Dower, *Embracing defeat*, 132.

⁴⁵ Maria Höhn et al., *Over There*, 93.

japonském lidu hned po válce? Řeknu vám jedno: Měl jsem dobrý dojem z japonských žen.“ Poté se začal smát a odešel.⁴⁶

Podobné podněty zaznamenal bývalý americký pozorovatel a vedoucí spisovatel pro *life* magazine v Japonsku Noel F. Busch, když si v roce 1958 poznamenal, že podřízený velícího generála osmé spojenecké armády napsal, že slogan „Lepší jste nikdy neměli“ by měl být vyvěšen u vchodu do hotel Imperial v Tokiu. Busch dodal, že i když jsou mladé Němky krásnější než mladé Japonky, okupační vojska v Japonsku nestrádali, neboť bylo jednodušší si Japonky získat.⁴⁷

Z těchto dvou příspěvků můžeme soudit, že v amerických očích byly Pan-pan dívky dostupným zbožím. Na tomto tvrzení by nebylo nic tak zarážejícího, kdyby se oba příspěvky týkaly pouze prostitutek. Ale okupační správa často nerozlišovala mezi Pan-pan a obyčejnými Japonkami. Tomuto nasvědčuje i notoricky známá událost, kdy všechny ženy ve vlaku veřejné dopravy byly zadrženy Američany a byly donuceny předložit zprávu o lékařském vyšetření pohlavních nemocí. V očích Američanů tak každá japonská žena byla potenciální prostitutka.⁴⁸

Mnoho mladých vojáků, kteří přijeli do Japonska jako vítězové, zažili ohromný pocit síly. Zvláště nezkušení náctiletí vojáci zjistili, že si pocit být dominantní a žádaní můžou koupit, třebaže nebyli populární mezi ženami doma v USA. Tento pocit maskulinity v nich navíc podporoval mýtus „Madame Butterfly“, který, podle opery Giacoma Pucciniho z roku 1904, vykresluje povahu japonských žen jako snadno dosažitelné, nenáročné, odpouštějící a neškodné.⁴⁹

Avšak Michiko Takeuchi nabízí i druhý pohled, a to ze strany japonských žen, které byly ve spojení s americkými vojáky a se kterými mluvila. Většina z nich pracovala v takzvaných „GI“ barech určených právě pro americké vojáky. Zjistila, že tyto ženy pouze nepřijaly svůj podřízený status, který jim byl přidělen. Často právě tohoto méněcenného postavení využívaly. Předstíraly, že jsou nezkušené a neznalé, aby podpořily právě mýtus japonské ženskosti a byly přitažlivé pro americké vojáky. Vše pro finanční zisk nebo i zlepšení sociálního postavení. Pocit mužnosti a síly ve vojácích podporovaly. Na oplátku jim vojáci kupovali jídlo a pití, někdy i platili životní náklady. Jedna žena, která pracovala v GI baru, a se kterou Takeuchi mluvila, přiznala, že často předstírala, že neumí ani slovo anglicky a neví nic o Státech. Navíc ženy, které v těchto barech pracovaly, byly často placeny podle toho, kolik alkoholu ten den prodaly. I z tohoto důvodu bylo podřízené chování bráno jako součást práce.⁵⁰

Svět Pan-pan se po určité době začal společensky stratifikovat. Nejzákladnější rozdělení bylo na „butterflies“ a „onlys“. V přibližném překladu „motýlci“ byly dívky, které jakoby „přelétávaly z květu na květ“. „Jediné“ byly potom dívky, které měly jenom jednoho „patrona“. Tyto „onlys“ se poté dělily dle toho, jaké postavení měli jejich patroni v armádě. Pan-pan dívky měly rovněž velký dopad na japonskou poválečnou ekonomiku. Až polovina

⁴⁶ Ibid., 90.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Dower, *Embracing defeat*, 138.

⁴⁹ Maria Höhn et al., *Over There*, 89-90.

⁵⁰ Ibid., 91.

z 185 milionů dolarů, které američtí vojáci utratili ve svém volném v Japonsku, šla na tyto účely. Avšak autorka knihy nespécifikuje, jestli tato částka zahrnovala i „only“ či nikoliv.⁵¹

V určitém smyslu symbolizovaly Pan-pan dívky japonské poválečné utrpení, avšak staly se také symbolem marnotratnosti a materialismu. Spojení Pan-pan dívek s hmotným majetkem je běžný v každém literárním i vizuálním zobrazení. Zvláště pak je daný důraz na jejich vzhled a vystupování. Většinou jsou popisovány jako „ženy noci“ s výraznou červenou rtěnkou, nalakovanými nehty, silnou voňavkou a nosící jasně barevné šaty západního stylu. V kontrastu s milionem Japonek, které stály v dlouhých frontách na jídlo a na sobě měly ještě válečné „škaredé“ kalhoty, působily jako obraz z jiného světa. Dalšími často zmiňovanými prvky reprezentující Pan-pan byly žvýkačky, cigarety a vysoké podpatky.⁵²

Pan-pan bořily zažité modely chování japonské ženy. Odmítly ideologii „dobré ženy, moudré matky“ a zahodili tradiční typy ženského charakteru jako je věrnost, plachost, skromnost a naivita. Naopak byly prostořeké a plachost ztratily už dávno. „Sedí s roztáhnutýma nohama jako muži“ a „piiíj uprostřed dne“, cituje Sakamoto ve své práci.⁵³

Pan-pan měly i vlastní slangový jazyk, kterým se dorozumívaly s americkými vojáky. Posměšně se mu říkalo Panglish. Spojením dvou slov „Pan“ a „English“, vzniklo označení pro směs primitivní angličtiny a japonského slangu prostitutek. V poválečné době byl anglický jazyk vysoce ceněná dovednost. Ve stejnou dobu se stovky tisíc Japonců také snažily naučit anglicky, aby mohli jednat s dobyvatelem v jeho jazyce. Američané měli slangový název i pro jejich angličtinu. Říkalo se jí SCAPanese dle označení okupační správy a anglického slova pro japonštinu.⁵⁴

Amerikanizace a Pan-pan

Otevřenost, s jakou přijaly Pan-pan Američany, byla až moc literární a pro většinovou společnost byl pohled na mladou Japonku, jak jde ruku v ruce s americkým vojákem, rána do národní hrdosti. Sakamoto se o Pan-pan vyjadřuje ve své práci takto: „Přestože v dobové i v historické literatuře se prezentace Pan-pan dívek liší, existuje určitý stereotyp, který se ustálil během poválečné doby. Pan-pan byly ztělesněním erotismu, dekadence, materialismu a sexuální svobody. Avšak zároveň se staly symbolem ponížení a obětování se. Staly se obrazem japonské porážky a národním traumatem, zvláště pocíťovaným japonskými muži.“⁵⁵

Přesto, že byly Pan-pan zavrhovány „dobrou“ japonskou společností, právě ony byly největším odběratelem fenoménu amerikanizace, kterému podléhalo více či méně celé obyvatelstvo. Dower ve své knize píše: „Pan-pan dívky se otevřeně až drze prodávaly dobyvateli – zatímco jiní, především ‚správní‘ Japonci, kteří se setkávali s Američany jako privilegovaná elita, tohle dělali pouze obrazně. To bylo znepokojující.“⁵⁶

⁵¹ Shibusawa, *America's geisha ally*, 38.

⁵² Sakamoto, *Pan-pan Girls*, 5.

⁵³ *Ibid.*, 6-7.

⁵⁴ Dower, *Embracing defeat*, 134-135.

⁵⁵ Sakamoto, *Pan-pan Girls*, 5.

⁵⁶ Dower, *Embracing defeat*, 135.

Amerikanizace národa a přejímání amerických či západních hodnot šlo ruku v ruce s demokratizací. Po porážce Japonska a odmítnutí válečné ideologie, vznikla v Japonsku filosofická díra, kterou se americká okupační správa snažila zaplnit demokracií. Mnoho japonských intelektuálů a filosofů zpětně diskutuje o tom, že hodnoty a ideály byly stejné jak před válkou, tak po válce, co se však změnilo, byl způsob, jakým se snažili těchto hodnot dosáhnout. Já sama bych v této teorii byla obezřetnější, avšak pravdou je, že demokracie byla v poválečných letech přijímána velmi lehce. Přestože myšlenková stránka demokracie byla jistě přitažlivá, pro mnoho obyčejných lidí bylo přijetí lehčí také z materiálního hlediska, které s ní měli spojené. „Důvod, proč byla Amerika tak skvělá, byl ten, že byla tak bohatá.“⁵⁷ V demokracii pak pro mnoho lidí vidělo cestu, jak se dostat ze zbídačené situace, ve které se v poválečné době ocitli.

Jestli tímto způsobem můžeme propojit demokracii s amerikanizací a materiálem, tak neexistovala jiná skupina, která přejímala materiální hodnoty tak očividně jako právě Pan-pan. To ony dostávaly od svých amerických vojáků dárky v podobě nejen základních potravin, ale také sladkostí a delikates, alkoholu a cigaret a pro chudé Japonsko až dekadentních věcí jako rtěnek a punčoch. V poválečném Japonsku tyto dary působily jako poklady. Pan-pan dívky se tak se svým barevným západním oblečením a rudými rty staly představitelkami americké kultury a módy v Japonsku. Po válce, během které ženy nosily válečné kalhoty, aby se jim lépe pracovalo ve válečných továrnách, byly Pan-pan první, které odložily válečné oblečení a oblékly se do amerických šatů.

Fenomén amerikanizace se tak rozšířil horizontálně a ne vertikálně, jak tomu bylo u podobných fenoménů v minulosti. Do té doby byly různými jevy ovlivňovány pouze vyšší vrstvy společnosti, například když ve dvacátých letech přišel do Japonska fenomén Flapper dívek, většinové obyvatelstvo zůstalo relativně nedotčeno.⁵⁸

Dvanáctiletý kluk a zženšťování Japonska

V literatuře, která se zabývá americkou okupací Japonska, se často objevuje fráze: „jako dvanáctiletý kluk“ a „zženšťování Japonska“ při popisu vztahu Spojených států amerických a Japonska. Obě dvě fráze popisují snahu o zlepšení válečnou demagogií pošpiněného obrazu japonského obyvatelstva ve Státech a u amerických vojáků okupujících Japonsko. Využili tak dvou, v té době univerzálních, vztahů mezi dominantním a podřízeným: vztah dospělého k dítěti a muže k ženě. Přesto, že první fráze se vžila do podvědomí až po odvolání generála Douglase MacArthura a jeho projevu před senátním výborem armády a zahraničních vztahů z 3. května 1951⁵⁹, využívalo se této strategie již od začátku okupace. MacArthur ve svém projevu mluvil o rozdílnosti v demokratizaci Německa a Japonska, kdy v Japonsku před válkou nebyla plně rozvinutá demokracie. Přirovnal japonský lid ke dvanáctiletému klukovi, který do demokracie může ještě vyrůst.⁶⁰ Americké vyobrazování Japonska jako ženy zase

⁵⁷ Ibid., 136.

⁵⁸ Ibid., 138.

⁵⁹ Shibusawa, *America's geisha ally*, 54

⁶⁰ Ibid.

vykreslovalo japonské politické podřízení Spojeným státům tak, jako je gejša podřízená svému klientovi.⁶¹

Vztah mezi Pan-pan dívkou a americkým vojákem byl poté fyzickým zobrazením tohoto poválečného stavu dobytých vs. poražený. Pohled na Pan-pan dívky, jak se na ulicích zničeného a poraženého Japonska snaží zalíbit americkému vojákovi pro trochu jídla a možná pár punčoch, tento vztah podporoval jak v japonských, tak v amerických očích.

Jestliže ve Spojených státech se symbolem poválečného Japonska staly smějící se američtí vojáci sedící na džípech a rozhazující sladkosti okolní skupině dětí, tak v Japonsku byl obdobný obraz Pan-pan dívek, jak švitoří s vojáky. Na rozdíl od dětí, které nikdo nekáral za bratříčkování se s dobyvatelem, Pan-pan byly společností odsuzovány a často pro ně nebylo lehké odpoutat se od této nálepky. Většina z nich trpěla pohlavními nemocemi a často se setkávaly s násilnostmi ze strany klientů. I z těchto důvodů je třeba si jejich situaci neromantizovat. Přesto, že John Dower říká, že Pan-pan byly blíže americkému Hollywoodu než kdokoliv jiný v Japonsku, Rumi Sakamoto připomíná, že mnoho z nich vypadalo jen jako silně nalíčená náctiletá děvčata.⁶²

⁶¹ Shibusawa, *America's geisha ally*, 4-5.

⁶² Sakamoto, *Pan-pan Girls*, 5.

Černý trh

Po kapitulaci Japonska se začaly rychle zvedat ceny základních produktů a potravin. Inlace stoupala rekordním tempem a Japonci, kteří přestali bojovat na válečné půdě, začali bojovat s bolestivou realitou každodenního života. To, co odpovědělo na poptávku základních komodit, byl černý trh, který se rychle začal rozrůstat celou zemí. Venkovní trhy, na kterých mohli lidé koupit věci, které nebyly dostupné během válečných let, rychle zaplnily vybombardované území blízko železničních stanic a rušných ulic. Na černém trhu bylo možné koupit vše od jídla a nádobí až po luxusní zboží jako cigarety, zapalovače, kožené boty či plnicí pera. Různé typy levného alkoholu zde byly také k sehnání.

Existence černého trhu nebyla pro nikoho tajemstvím, dokonce vyšly dva novinové inzeráty ze srpna a září 1945 a zvali čtenáře, aby přišli na velkolepé otevření trhu na Shinjuku. Ozu gang, který v té době ovládal Shinjuku, zval zákazníky romantickými slogany jako: „Záře přichází z Shinjuku“ a „Hlas, který odvane temnotu: zářivé obchodní ulice Shinjuku“. Ironicky použili podobné frázování jako japonská vláda a obchodní domy před válkou. Tak jako během válečné propagandy použili slovo „zářivé“ ve smyslu radostné. Slogan měl zapůsobit příjemně a pozvat všechny, aby šli nakupovat na černý trh.⁶³ Vznik těchto tržnic vítaly média původně s nadšením. Pouhých pár týdnů po ukončení leteckých náletů, vnesla „záře Shinjuku“ trochu optimismu do vybombardovaného Tokia.⁶⁴

Zboží sem putovalo hlavně z dvou zdrojů. První zdroj se skládal z rozebraného vojenského materiálu, který hojně s sebou domů brali vojáci při demobilizaci. Takto se například rozprodal materiál, který by sloužil tajné armádě, která měla být povolána v případě obranného boje na japonském území. Druhý zdroj plynul z takzvaných továren černého trhu. Primárně to byly továrny na vojenský materiál, avšak již během války nechávali jejich majitelé a manažeři vyrábět i produkty každodenní potřeby, které by poté mohli jejich zaměstnanci prodat na černém trhu. Byl to pokus, jak podpořit zaměstnance v době, kdy se stále zmenšovaly potravinové přídělky. Samotné potraviny zde pak putovaly od farmářů, kteří raději přeprodávali produkty na černém trhu za mnohonásobně vyšší ceny, než aby je prodali za ceny státní. Navíc se černý trh stal místem, kde mohli lidé vyměňovat své věci za jiné. I tento fakt podpořil jeho růst a popularitu.⁶⁵

Reorganizace a čistky policie nechaly zemi bez centralizované a zkušené policejní síly. Program demilitarizace zase velice ovlivnil vyzbrojení těchto složek. V roce 1948, dva roky poté co okupační správa povolila policejním složkám nosit malé ruční zbraně, byla většina policistů stále ozbrojena dřevěným obuškem. První snahy o zasáhnutí proti černému obchodu vyvinula okupační správa v posledních letech čtyřicátých let. Policejní razie se zaměřovala na nezákonný obchod s potravinami a základními surovinami. Tisíce „obyčejných“ lidí bylo zatčeno, avšak černý trh zůstal prakticky nedotčen a fungoval ještě dlouho poté, co okupační jednotky opustily Japonsko.⁶⁶

Černý trh se sice stal zárodkem japonského poválečného kapitalismu, avšak tento trh byl centrem korupce, organizovaného zločinu a vysokých cen, které využívaly zoufalství obyvatelstva. Postupně se také ukázalo, že přes to, že zde mohl obchodovat kdokoliv a všichni

⁶³ Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury”, 94.

⁶⁴ Dower, *Embracing defeat*, 140.

⁶⁵ Uchino, *Japan's postwar economy*, 25–27.

⁶⁶ Caprio a Yoneyuki Sugita, *Democracy in occupied Japan*, 98.

zde měli stejné možnosti, bohatly pouze vyšší články hierarchie černého trhu. Navíc odlivem zemědělských produktů na černý trh se zmenšili už tak malé potravinové přídělky. I z těchto důvodů se americká okupace snažila rozbít černý trh.

Americké produkty na černém trhu

Černý trh byl také místo, kde bylo možné nakoupit americké zboží, které v té době bylo velmi populární u japonského obyvatelstva. Americké produkty se na černý trh nedostávaly ani jedním z výše popsáných způsobů. Většinou sem putovaly prostřednictvím Pan-pan dívek, kterým jejich klienti často platili skrze tyto „dary“. Pan-pan poté přeprodávali toto zboží obchodníkům na černém trhu. Další způsob, jak se zde zboží mohlo dostat, bylo přímo od amerických vojáků, kteří si často tímto způsobem přivydělávali, avšak první uvedený způsob byl rozšířenější. V červnu roku 1946 deník *The New York Times* vytiskl článek, ve kterém psal, že armádní fiskální úřady (*Army fiscal offices*) převedly do Spojených států o 35 000 000 dolarů více, než bylo vyplaceno celé okupaci.⁶⁷ Z tohoto údaje můžeme vyvodit, že někteří američtí vojáci využili situace ve vlastní finanční obohacení.

Američtí vojáci toto zboží nakupovali v takzvaných *PXs*, což byly obchody, ve kterých mohli vojáci nakoupit americké produkty. Dalo se zde nakoupit vše od Coca-Coly, čokolády a žvýkaček až po oblečení a alkohol. Dokonce bylo možné koupit americká auta. *PXs* byly pouze pro okupační personál, a tak i kdyby si toto zboží mohli Japonci dovolit finančně, nemohli by si ho legálně pořídit, jelikož zde měli zákaz vstupu. Jediný způsob, jak se k americkým věcem dostat, byl skrze černý trh.⁶⁸

V té době černé trhy vypadaly spíše jako černé tržnice, kterých bylo po větších městech mnoho. Jedna z těchto tržnic *Ameya-Yokocho* v Tokiu se dokonce natolik proslavila svou specializací na americké zboží, že se jí podle toho začalo říkat. Pozůstatky *Ameya-Yokocho*⁶⁹, je stále možné v Tokiu najít.⁷⁰

Jak už jsem zmínila výše, tyto americké produkty byly mezi chudým japonským obyvatelstvem velmi oblíbené. Už proto že většina z nich si toto zboží nemohla dovolit. Většina Japonců nikdy neviděla takovou pestrost a množství produktů, které se v *PXs* prodávali. Navíc v době, kdy lid strádal, byl tento chtíč a hlad po amerických věcech ještě větší. Svět Pan-pan byl doslova spojený s těmito produkty. Právě díky těmto americkým věcem dostali svou materialistickou nálepku. Také právě skrze Pan-pan byly tyto věci dostupné dalšímu japonskému obyvatelstvu. Avšak Pan-pan nebyly jediné ženy, které k těmto věcem měly přístup a obchodovaly s americkým zbožím na černém trhu. Často i japonské ženy, které byly v romantickém vztahu s americkými vojáky, a tím měly přístup k *PXs*, dodávaly produkty překupníkům, a tak si vydělávaly peníze.

⁶⁷ Solis, „Japan’s Black Market“, abstrakt

⁶⁸ Solis, „Japan’s Black Market“, 5.

⁶⁹ Dnes je to asi 500 metrů úzká ulička, která je přeplněná lidmi a malými stánky, ve kterých je možné koupit více méně cokoliv. Historikové se názorově liší při interpretaci vzniku názvu této ulice, avšak existují dva většinové názory. První říká, že slovo *Ame* v názvu *Ameya-Yokocho* znamená sladkost nebo sladký, vzhledem k tomu, že po válce byl cukr nedostatkové zboží a dal se sehnat většinou pouze na černém trhu. Druhý názor tvrdí, že tato část slova pochází ze slova Amerika, jelikož právě zde bylo možné koupit mnoho amerických produktů

⁷⁰ „Ameya-yokocho Market“, JNTO: Japan the Official Guide, Japan National Tourism Organisation, <https://www.jnto.go.jp/eng/spot/shopping/ameyayokochomarket.html> (staženo: 20. 4. 2018).

Další důvod, proč se američtí vojáci zaplétali do obchodování na černém trhu, byl nákup suvenýrů. Jesus Solis ve své dizertační práci z roku 2012 cituje ústní svědectví Sugie Yoshikko, která vzpomíná na to, jak jednou přijeli v džípu do jejího města okupační vojáci a začali vyměňovat sladkosti za japonské řemeslné výrobky. Viděla, jak někdo prodává svou *katanu* a běžela domů pro svůj starý ošoupaný závěsný svitek *Maiko* (učednice gejši).⁷¹ Vojáci sice mohli některé suvenýry také zakoupit v *PXs*, avšak na černém trhu to pro ně bylo mnohonásobně výhodnější.

Přesto že se okupační správa snažila omezit černý trh, nedokázala zamezit ani svým vlastním vojákům, aby se do černého trhu zapojovali. Bylo prakticky nemožné ohlídat každého okupačního vojáka, který opustil zdi kasáren. Co však můžeme z faktu, že okupační správa fungovala jako vojenský systém, a i přesto vojáci neuposlechli rozkazy a obchodovali na černém trhu, vyčíst je tvrzení, že v mnoha případech obyčejný americký voják měl větší zájem na osobním obohacení než na demokratizaci, kterou prosazovalo jeho vedení. Neplánovaně se však takový americký voják, který přeprodoval americké věci, či platil Pan-pan v „dárkách“ stal spojením mezi zpusťšeným Japonskem a americkým světem konzumerismu. Tato amerikanizace japonské společnosti, jak už jsem podotkla v předchozí kapitole, dala určitou tvář demokracii, která poté jako koncept byla rychleji a lehceji akceptována v očích obyčejných lidí.

Černý trh a demokratické principy

Stejně jako Pan-pan i obchodníci na černém trhu se postupně začali stratifikovat, avšak na rozdíl od Pan-pan americký vliv nehrál v této hierarchii žádnou roli. Základní rozdělení bylo nastávající: *tekiya* byli stánkaři, kteří prodávali zboží lidem, *katsugiya* byli ti, co nelegálním způsobem zaopatřovali dodávky zboží a na vrchu této pyramidy potom seděl *kumicho*, což byl šéf *yakuzy*. Tato skupina tvořila gang, kterému se říkalo *gumi* a patřilo mu určité území.⁷² Tak jako Pan-pan měli Panglish, tak černý trh také oplýval svým vlastním argotem vyvozeným z japonského gangsterského slangu. Například slovo „shoba dai“, v překladu znamenalo „umístit peníze“, byl název pro způsob, jakým si obchodníci pronajímali stánek na černém trhu, většinou kontrolovaném nějakým gangem. Avšak ve srovnání s Pan-pan byl tento svět černého trhu násilný a nebezpečný. Muži nosili zbraně. Mezi jednotlivými gangy probíhaly teritoriální války. Byla stanovena přísná pravidla a nikdo nikomu nedal nic zadarmo, ani kdyby dotyčný umíral hlady. Zkrátka zde nebylo místo pro slabé.⁷³

Robert Whiting ve své knize z roku 1999 *Tokyo Underworld: The Fast Times and Hard Life of an American Gangster in Japan* píše, že: „venkovní černé trhy byly neplánovaným prvním japonským experimentem v demokracii.“ Dále vysvětluje, že na černém trhu přestala platit veškerá třídní pravidla, která po staletí rozdělovala japonskou společnost do kast. Každý mohl přijít a vystavit zde své boží. Nikdo se ho neptal na jejich rodinný původ, titul či národnost. Všichni na tom byli stejně, všichni nosili stejné válkou zničené oblečení, všichni dělali vše pro to, aby přežili. Sociální status přestal mít význam.⁷⁴

Whiting v této pasáži zmiňuje otázku národností. Na černém trhu operovaly také korejské a taiwanské gangy, avšak tyto národnosti nebyli rovnocenné s Japonci, ani v očích černého trhu.

⁷¹ Solis, „Japan’s Black Market“, 106.

⁷² Ibid., 108.

⁷³ Dower, *Embracing defeat*, 139.

⁷⁴ Citováno dle „Tokyo ‚Black Markets‘, 1945“, Old Tokyo, Vintage Japanese Postcard Museum 1900-1960, <http://www.oldtokyo.com/tokyo-black-market-1945/> (staženo: 25. 4. 2018).

Někteří z těchto lidí, kteří byli odvléknutí do Japonska kvůli nuceným pracím, se po válce rozhodli v Japonsku zůstat. Například z 2,6 milionů korejců a 50 000 taiwanců se domů vrátili pouze 2 miliony lidí. Hanlivě se jim říkalo lidé z „třetích zemí“ a byli v poválečném Japonsku diskriminováni. Nemohli pracovat v určitých odvětvích a mnoho z nich se uchýlilo k práci v restauracích, hazardních hernách nebo právě k obchodování na černém trhu. Na konci čtyřicátých let se pak většina mediálních zpráv ohledně černého trhu zabývala právě gangy z „třetích zemí“ a jejich nejaponským způsobu obchodování na černém trhu.⁷⁵ Také fungovala nevraživost mezi gangy „třetích zemí“ a japonskými gangy a během poválečných let proběhlo několik teritoriálních válek.⁷⁶ Takzvaný Shibuya incident dal těmto válkám tvář. V červenci roku 1946 se stále sílící napětí mezi taiwanským a japonským gangem vyostřilo v obrovské násilí, kdy boj mezi stovkami taiwanských prodejců a více jak tisícem členů Matsuda gangu eskaloval v otevřenou střelbu před Shibuyaskou policejní stanicí. Sedm taiwanců zemřelo a 34 jich bylo zraněno. Také přišel o život jeden policista a jeden byl kriticky zraněn. Tento incident ještě zhoršil předsudky japonské společnosti ohledně lidí z „třetích zemí“⁷⁷ Černý trh se tak stal místem prvního rasisticky orientovaného konfliktu v poválečné době.⁷⁸

Dalším aspektem procházejícím všemi třemi kulturami byl alkoholismus. Zde alkohol pomáhal obchodníkům zapomenout na strasti každodenního života. Také to byl způsob, jak využít vydělané peníze, jelikož se stoupající inflací a neurčitou budoucností nemělo smysl peníze šetřit. Jeden z obchodníků v Osace popsal zpětně svůj denní život takto: „Když jsem smlouval ceny, za které jsem zboží nakupoval, řekl bych cokoliv, co bylo potřeba. Stejným způsobem jsem i zboží prodával. Abychom potlačili svoje vědomí a zvedli si kuráž, mnoho z nás obchodníků jsme pracovali zatím co jsme pili pálenku *Kasutori*. Pro mne s bázlivou povahou byl každý den těžký a plný ran“⁷⁹ Stejným způsobem, jakým Pan-pan utíkaly od reality nakupováním a užíváním si hedonistického života (ve srovnáním s obyčejným obyvatelstvem), tak muži černého trhu utápěli svoje strachy v alkoholu.

John Dower ve své knize odděluje svět černého trhu a Pan-pan prostitutek slovy: „Byl zde nápadný rozdíl mezi těmito dvěma temnými světy“. Pan-pan dívkám se říkalo také *ženy temnoty*, kdy japonský znak pro slovo temnota je stejný jako ten, který se využívá ve slově temný neboli černý trh.⁸⁰ Dower poté pokračuje: „Svět Pan-pan byl vysoce amerikanizovaný. Zatímco svět černého trhu, a to přesto, že se zde američtí vojáci potulovali, patřil pouze a jenom Japoncům.“⁸¹ Dower sám, několikrát v knize opakuje, že všechny kultury porážky byly propojené a zároveň se ovlivňovaly, avšak zde dle mého názoru zanedbává podíl amerického zboží na černém trhu a vliv tohoto zboží na Japonské obyvatelstvo.

Černý trh a lidé, kteří vydělávali na černém trhu se vynořili v době, kdy byli Japonci „osvobozeni“ od války. Tato doba, která viděla zklamání v bývalé kulturní tvorbě, a která vyzařovala určité svobody, rozvíjela všeobecný pocit demokracie. Pro některé progresivní intelektuály jako byl například Sagamuchi Ango, Tamura Tajiro nebo Tatewaki Sadayo byla hlavním principem demokracie subjektivita, svoboda a nové kulturní hodnoty, které

⁷⁵ Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury“, 103.

⁷⁶ Solis, „Japan's Black Market“, 111.

⁷⁷ Dower, *Embracing defeat*, 143.

⁷⁸ Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury“, 103.

⁷⁹ Dower, *Embracing defeat*, 145.

⁸⁰ Solis, „Japan's Black Market“, 10.

⁸¹ Dower, *Embracing defeat*, 139.

přesahovaly japonský národní stát a soustředily se na jednotlivce. Z tohoto pohledu byl černý trh místem, které tyto hodnoty udával do praxe.⁸²

Katrin Gengenbach také ve práci zmiňuje, že vzpomínka na masovou kulturu okupovaného Japonska byla konceptualizovaná obrazy černého trhu a pan-pan dívek. Dále říká, že brzká poválečná kultura byla definována jako spojení ilegality černého trhu a spotřebitelského obrazu fenoménu amerikanizace. Negativní model černého trhu, ilegální aktivity a nefungující sociální řád ovlivňoval skoro všechny spotřebitelské praktiky a aktivity další dekádu. Navíc se konzumerismus natolik propojil s obrazem černého trhu, že byl skrze černý trh vnímán i okupační správou, úřady a i obyčejným obyvatelstvem. Projevy konzumerismu tak byly spojovány s nelegální aktivitou.⁸³

⁸² Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury”, 152.

⁸³ Ibid., 91.

Kultura Kasutori

Poslední kulturou porážky je subkultura, která dostala své jméno podle levného destilátu *Kasutori shochu*, který byl nejlépe podávaný jako panák a pítý se zacpaným nosem.⁸⁴ Ti, co *Kasutori shochu* pili často, riskovali oslepnutí. Tento alkohol nižší třídy byl zvláště oblíben mezi mladými umělci a spisovateli, kteří tíhli k dekadenci a nihilismu.

Kultura Kasutori vznikla nejpozději z těchto tří kultur. Nejvíce vzkvétala v 50. letech a zanechala po sobě rozporuplné dědictví. Kasutori bunka, jak se jí později začalo říkat, se vyznačovala útekem od reality a dráždicími až úplně tupými tématy. Brakovou literaturou a komerční sexuálně orientovanou zábavou. Avšak tak jako svět Pan-pan a černého trhu vyzařovala žár vitality a silný pocit osvobození od pravidel a dogmat.

Jako jediná se prezentovala jako kultura a jako jediná nevycházela z materiálního nedostatku jako prvotního impulzu. Neznamená to, že by ničující atmosféra prvních poválečných let neovlivnila tuto subkulturu, právě naopak, avšak kultura Kasutori neodpovídala na nedostatek materiální, nýbrž na nedostatek myšlenkový. Spisovatelé a filosofové této subkultury začali skrze alkohol, drogy a sex zaplňovat díru, která vznikla po odmítnutí starých hodnot.

Jeden z charakteristických rysů této subkultury byly časopisy Kasutori. Název se znovu vztahoval k pálenice Kasutori a vycházel z propracované slovní hříčky. Tak jak se říkávalo, že většina lidí neustojí třetí pohárek této pálenky, tak stejně se mnoho z těchto časopisů nedožilo čtvrtého vydání. Pro slovní spojení „tři pohárky“ a „tři vydání“ se sice v japonštině používají rozdílné znaky, avšak čtou se stejně: *sango*. Japonská fráze *sangome de tsubureru* (odejít po třetím) se tak stala populárním dvojsmyslným vtípem.⁸⁵ Tyto časopisy byly nejvýraznějším a nejhlasitějším prvkem kultury Kasutori. A přes to, že jejich hlavní cíl bylo vykreslit požitkářský svět hédonismu a útěku od reality, poukazovaly také na nestálý okolní svět bez zažitých autorit a na život bez budoucnosti a za nepřítomnosti transcendentních hodnot. Sami autoři se však nesnažili čtenáře nějak poučit. V magazínu *Ryoki*, v překladu bizardní, editoři prohlásili, že „nemají žádné ambice osvítit nebo vzdělávat čtenáře“, ale že právě naopak si přejí, aby vytvořili chvíli potěšení pro ty, co jsou „zcela vyčerpaní fyzicky i duševně pokusem budování národa založeného na mírovém principu“.⁸⁶

Přes to, že bylo nedostatek papírů, ze kterého se dokonce stala prosperující komodita černého trhu, tiskli vydavatelé jednu knihu za druhou. Jenom do konce roku 1945 vyšlo více než tisíc knih zvláště od autorů, kteří byli během války zakázáni či cenzurováni. Obzvláště časopisy se staly oblíbeným a často vyprodaným zbožím. Poptávka po literatuře byla větší, nežli mohla japonská vydavatelství nabídnout. Spisovatel Mitsuo Nakamura komentoval situaci takto: „Lidé hladověli po umění a kultuře přesně tak, jako hladověli fyzicky. Tak jako jedli maso, ryby nebo cokoliv, co bylo k jídlu, tak stejně cokoliv, co vypadalo jako literatura nebo mělo formu literatury, bylo uspokojivé pro léčbu zpustlého srdce.“⁸⁷

Okupační cenzura

Během války fungovala přísná cenzura čehokoliv, co by jen náznakem rozptylovalo pozornost od oficiální ideologie. Dokonce slovo „polibek“ byl v novinách zakázaný. Na vše dohlížela

⁸⁴ Stephen Mansfield, *Tokyo: a cultural history*, (Oxford, New York: University Press Oxford, 2009), 221.

⁸⁵ Dower, *Embracing defeat*, 148-149.

⁸⁶ Dower, *Embracing defeat*, 148-149.

⁸⁷ Mansfield, *Tokyo: a cultural history*, 215.

„myšlenková“ policie a za porušení, byly ukládány přísné tresty. Okupační správa zrušila tuto cenzuru dvěma nařízením: takzvaný SCAPIN 66 vyšel 27. září 1945 a „vyřazoval z výkonu omezování svobody tisku a svobody komunikace během válečné i mírové doby“. SCAPIN 93 byl pak oznámen 4. října stejného roku a zakazoval japonské vládě, aby zasahovala do svobody myšlení nebo svobody projevu a podporovala nekvalifikované mediální rozebírání japonské vlády a císaře.⁸⁸ SCAP tedy velmi brzy rozbilo válečné omezení svobody slova, avšak stejně rychle zavedlo cenzuru vlastní. Tato cenzura se vztahovala na kritiku americké okupace, jakoukoli propagandu válečné ideologie a jakoukoliv zmínku každodenních problémů, například jako byl nedostatek jídla. Tato cenzura nebyla dodržována tak přísně jako ta předchozí, avšak po dobu okupace byla určitá témata jednoduše tabu. Teoreticky je možné spekulovat nad její přísností, jelikož americká cenzura cenzurovala i zmínky o cenzuře. Chtěla zamezit tomu, aby japonský občan věděl, že je něco cenzurováno. Bývalý režim cenzuroval otevřeně a často se v novinách objevovaly začerněné části. Co však okupační správa vynechala ze své cenzury, byly restriktce ohledně nemravností a obscénnosti. V tomto ohledu měla zakročit japonská policie, která podle paragrafu 175 právního řádu měla právo zakázat obscénnosti v psaných a jiných médiích.⁸⁹ Avšak policie, která trpěla reorganizací, čistkami a nedostatečným vyzbrojením, měla plné ruce práce s vysokou kriminalitou a na cenzuru obscénních časopisů neměla čas.

Otevřenost a vágnost, s jakou přistupovala americká okupace k otázce sexu a volné lásky, dokonce zapříčinila, že bylo mnohem lehčí mluvit o sexu v japonských médiích na konci čtyřicátých let, než tomu bylo ve Spojených státech nebo jiných anglofonních zemích. V tomto směru se Spojené státy Japonsku vyrovnaly až v šedesátých letech.⁹⁰

Díky tomuto faktu mohly vzniknout časopisy Kasutori, které otevřeně probíraly sexualitu a vášeň. Ilustrované titulní stránky často obsahovaly obrázky polonahých žen, přičemž velké procento z nich byly západní bílé ženy. Převážná část čtenářů této literatury byli mladí muži. Někteří pak podle těchto časopisů a vlastní sexuální fantazie začali vnímat Západ skrze západní ženy. Vznikl tak jistý protějšek k americkému pojetí Japonska jako „ženy“ skrze vztah vojáka a Pan-pan. Od této doby se tak stává obraz západní ženy s dlouhýma nohama a ženskými křivkami touhou mladých japonských mužů.⁹¹

Reference o západních ženách a jejich pokleslé morálce byla, spolu se sexuálním vztahem mezi Pan-pan a vojákem, jedinou obscénností, kterou okupační správa sama cenzurovala. Například dubnové vydání časopisu *Momo iro raifu* (Růžový život) v roce 1949 bylo post-cenzurováno s varováním, že vytisknutý materiál porušoval cenzurní politiku. Důvod pro tento krok zněl takto: „Fotogravura rubu titulní strany obsahovala dvě nahé bělošky“. Dle názoru cenzora to spadalo do „kritiky spojeneckých sil“.⁹²

Tato sexuální revoluce, která přišla s časopisy Kasutori, takzvaně hrála okupaci do karet. Christine Merran tvrdí, že aby se odvrátila pozornost populace od činností okupační správy, „spolupracoval japonský kabinet s novou vládou na vytvoření 3-S strategie, která dovolovala a dokonce podporovala tři činnosti začínající na S: Sport, Obrazovka (anglicky Screen) a

⁸⁸ Mark J. McLelland, „Sex and Censorship During the Occupation of Japan“ *The Asia-Pacific Journal* 37, č. 6 (9. září 2012): 9.

⁸⁹ McLelland, „Sex and Censorship During the Occupation of Japan“, 11.

⁹⁰ McLelland, „Kissing is symbol of Democracy!“, 15.

⁹¹ Dower, *Embracing defeat*, 149.

⁹² McLelland, „Sex and Censorship During the Occupation of Japan“, 13.

Sex.“⁹³ Jeden z Kasutori časopisů s názvem *Esu* (japonsky S) rozšířil tento seznam ještě dál na „*Screen, Stage, Show, Sports, Style, Sing, Song, Story, Sense, Smile, Summertime, Step, Studio a Sex*“. Všechna tato témata měla definovat kontent tohoto časopisu.⁹⁴

Filosofie kultury Kasutori

Součástí Kasutori byla i takzvaná „Kasutori-gencha“, což bylo spojení slova „Kasutori“ a inteligence. Vznikla tak i pseudofilosofická stránka této subkultury, která se snažila dát zdánlivě význam degenerovanému stylu života: „Život na okraji se začal prolínat s teoriemi dekadence jako s jedinou skutečnou pravdivostí a autentičností. V centru stálo lidské tělo, jako jediná lidská část, která stojí za to uctívat. V některých formulacích této filosofie se degenerace, sex a láska staly rovnocenné s revolucí“⁹⁵

Mezi hlavní ideology kultury Kasutori patřil Sakaguchi Ango, který ve své velmi vlivné práci z roku 1946 *O dekadenci* vykresluje paralelu mezi neskutečností válečných let a poválečnou zkušeností. Ve své práci se Ango ptá: „Nemůžeme říct, že kamikaze hrdina byl pouhou iluzí a že lidská historie začíná od toho bodu, kdy se začne věnovat černému trhu? Že vdova jako oddaný apoštol je pouhá iluze a že lidská historie začíná od chvíle, kdy se obraz jiné tváře zaboří do jejich prsou? A možná že sám císař také není nic víc než iluze a jeho pravá historie začíná od momentu, kdy se stal obyčejným člověkem“.⁹⁶ Ango pak dospívá k názoru, že se Japonci přizpůsobili a neprotestovali válce, jelikož jim nabízela vzácný komfort, kdy nemuseli smyslet sami za sebe.⁹⁷

Jestliže Ango byl filosofem japonské dekadence, tak život spisovatele Dazai Osamu se stal jejím symbolem. Napsal několik románů, které s přesností zachytili náladu demoralizace a snu kultury Kasutori. Dazai samotný se potýkal s drogovou a alkoholovou závislostí, která se spojila s jeho nestabilní povahou a dovedla ho k několika pokusům o sebevraždu. Přesněji čtyři pokusy ještě před válkou, kdy při jednom pokusu o dvojitou sebevraždu zahynula jeho milenkka a on přežil. V jeho několika hluboce chybných, avšak brilantních, pracích dovolil svým vnitřním démonům, aby mu sloužili, než ho v jeho třiceti devíti letech překonali. Se svou další milenkou se svázali šerpou od kimona a skočili do Setagayaské nádrže na okraji Tokia. Tento romantický způsob sebevraždy se zapsal do japonského povědomí a stále rezonuje japonskou společností. Je paradoxní, že koncepce hédonismu a dekadence mohla existovat společně s trvajícím hladověním obyvatelstva.⁹⁸

V práci *Kissing is a symbol of democracy! Dating, Democracy, and Romance in Occupied Japan, 1945–1952* autor cituje historika Yoshikuni Igarashiho: „pro mnoho přeživších války byla jejich těla jediný materiální objekt, který dokázali zachránit po leteckých náletech“.⁹⁹ Lidské tělo a lidské potřeby stály v centru poválečného myšlení. Imperialistická filosofie byla zdiskreditována ne jenom kvůli válečné prohře, ale také protože intelektuálové působící před, během a po válce několikrát změnili svůj postoj k imperialistické teorii a v očích společnosti se z nich stali pokrytci. Spisovatelé a umělci Kasutori odmítli původní národní idealismus a duševní obětování se ve smyslu vnímání člověka jako „kokutai“ neboli národní tělo a začali

⁹³ Ibid., 11.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Dower, *Embracing defeat*, 148.

⁹⁶ Mansfield, *Tokyo: a cultural history*, 221–222.

⁹⁷ Ibid., 222.

⁹⁸ Ibid., 213.

⁹⁹ McLelland, „Kissing is symbol of Democracy!“, 16.

klást důraz na prožitou zkušenost skrze individuální „nikutai“ neboli fyzického těla. Pro vznik a zakotvení demokracie byl tento rodící se individualismus klíčový. Čtenáři a spisovatelé literatury Kasutori byli, podle svých slov, schopni sebe vnímat jako svobodné od represivní morálky bývalého režimu. Žánr, který takto vznikl, viděli jako součást tvorby nové demokracie.¹⁰⁰

Novinář Narumigi Ichiro spojoval akt liberalizace sexu v Japonsku s budováním demokracie. Podle něj vedle „čtyř darů“, které dala spojenecká okupace Japonsku: respekt pro lidská práva, rovnost mužů a žen, svobodu slova a zapojení žen do politiky, daly Spojené státy Japonsku i dar pátý, což byla liberalizace sexu. Dává důraz na vztah mezi Pan-pan dívkami a okupačními vojáky, kteří projevovali náklonost mezi sebou i na veřejnosti, což do té doby bylo nepřijatelné. I během války byla prostituce v Japonsku rozšířena, avšak byla ukryta pouze na vymezeném území a pouličních prostitutek bylo pomálu.¹⁰¹

Prozaik Mishima Yukio viděl ve stavu dekadence a degenerace pozitivní moment historie, díky kterému se Japonsko může zbavit veškeré své šlechty a původních kapitalistů. Podle jeho názoru byli „obchodníci na černém trhu se svým západním oblečením a arogantním chováním pochybní, avšak jejich děti se mohou naučit tomu, že hrdost pochází z životní síly, kterou bylo možné okolo nich najít, spíše než z Japonské podstaty a jedinečnosti“.¹⁰²

Dalším dekadentním produktem kultury Kasutori byly různé kabaretní show. Kolem roku 1947 se začaly konat v městských „zábavných“ čtvrtích striptýzové představení podle amerického vzoru. John Dower tvrdí ve své knize, že tímto „byla představena nová stránka demokratizace.“¹⁰³ Někteří američtí reformátoři dokonce promovali „líbání se“ jako součást liberalizace od předválečných feudálních principů. Na tuto americkou „výzvu“ rychle odpověděly časopisy Kasutori a brzy se jejich stránky zaplnily podobnými tématy. V roce 1946 vyšel článek od Tetsu Takahashiho, který nesl název: „Argument týkající se ‚oživení‘ líbání v japonské sexuální zvykové historii“. Takahashi v něm odmítl tvrzení, že líbání se nebylo součástí japonských sexuálních zvyků v minulosti, a tvrdil, že takzvané „oživení“ tohoto zvyku se zapíše jako konec „ponurých feudálních zvyků“ a začátek „opravdového demokratického systému“. V líbání tak viděl „důležitý aspekt sexuální svobody, a dokonce i symbol demokracie“.¹⁰⁴

Také první hollywoodské filmy, které se dostali do poválečného Japonska, se těšily velké oblibě diváku z části také proto, že líbací scény nebyly vystříhnuty, tak jak tomu bývalo doposud.¹⁰⁵

Dalším novým konceptem byly veřejné projevy lásky jako například držení se za ruce. V roce 1948 vyšel článek, který pojednával o „randících párech v ulicích“. Popisoval vše od stylu, jakým způsobem se pár drží, až po počet centimetrů, které mezi nimi jsou. Tento model promenádování se ulicemi se svým drahým byl nový, moderní a módní. Japonsko začalo od

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Ibid., 11.

¹⁰² Gengenbach, „Between Extremes of Poverty and Luxury“, 97.

¹⁰³ Dower, *Embracing defeat*, 153.

¹⁰⁴ McLelland, „Kissing is symbol of Democracy!“, 22.

¹⁰⁵ Dower, *Embracing defeat*, 150.

Spojených států přebírat ne jenom způsob myšlení, ale také se japonská veřejnost začala od Američanů učit řeč těla.¹⁰⁶

Akademické elity odmítaly kulturu Kasutori jako anti-kulturu, která brzdila Japonsko v poválečné obnově. Vlivný literární kritik Mitsuo Nakamura například při konci okupace v roce 1952 prohlásil, že nic originálního či cenného nebylo napsáno od konce Druhé světové války.¹⁰⁷ Tento názor jistě může být napaden a diskutován. Pravdou je, že Kasutori bunka zpochybnila sociální hodnoty bývalého režimu. Využila svobody slova a dokázala se dostat do povědomí obyčejného obyvatelstva. Jako subkultura napadla zavedený styl myšlení takovým způsobem, jakým to nedokázal v poválečné době nikdo jiný.

Svět kultury Kasutori spojoval strádání poválečné doby a až vzdorný životní elán. Byl smutný a vtipný, naturalistický a zároveň nepřírozený. Skrze tělesnou stránku se snažil najít duchovní hodnoty. Byl to chaos, který odrážel zmatek poválečného Japonska.

¹⁰⁶ McLelland, „Kissing is symbol of Democracy!“, 18.

¹⁰⁷ Dower, *Embracing defeat*, 162.

Závěr

Pan-pan, černý trh a kultura Kasutori vznikaly ve světě, ve kterém bylo neobyčejně těžké vůbec žít, natož vést normální život. V této zničující a pokleslé atmosféře šly morální hodnoty stranou. Zvláště pak hodnoty, které byly před válkou uctívány jako součást ideologie, byly po válce odsouzeny jako špatné. Kultura Kasutori se pak stala opakem původních hodnot. Prostitutky Pan-pan se staly fyzické symboly morální pokleslosti. Státní jednota a obětování se pro národ se rozplynulo na černém trhu. A všechny tyto světy společně pak definovaly realitu poválečných let.

Ve své práci jsem dokázala, že každá skupina byla nějak ovlivněna americkou okupací. Každá z nich se potýkala trochu s jinou mírou a jiným typem amerického vlivu. Avšak tím, jak byly skupiny propojené, se často ovlivňovaly navzájem, a tak úplně nelze přesně určit odkud některé impulsy vycházely. Co však lze, je rozdělit americký vliv na tyto kultury do dvou skupin, a to na vliv, který vycházel přímo z kontaktu amerických vojáků s japonským obyvatelstvem a vliv, který vycházel skrze nařízení okupační správy.

Dalo by se říct, že žádný z okupačních vlivů na tyto okrajové skupiny společnosti nebyl oficiální strategií americké okupace, pokud vynecháme snahu o zakázání těchto skupin. Tyto subkultury prakticky fungovaly proti přání americké okupační správy. Například o rozbití černého trhu by logicky americká okupace velmi stála, avšak na začátku okupace se více zaměřovala na svoje hlavní úkoly demokratizace, demilitarizace a decentralizace.

Demilitarizace a čistky navíc znesnadnili japonské policii kroky, které se proti černému trhu snažila vést. Prostituce také není vhodným obrazem, jakým by se Spojené státy chtěli v Japonsku prezentovat. SCAP brzy zrušil státně řízenou prostituci, avšak tímto způsobem prakticky přesunul prostituci na černý trh. Vymazat vztah japonské prostitutky a amerického vojáka z veřejných médií byl pak jeden z úkolů okupační cenzury. Kultura Kasutori byla jedinou skupinou z těchto tří, proti které prakticky okupační vláda nijak zvlášť nezasahovala, dokud Kasutori nešla proti americkým zájmům. Svým vágním postavením k této subkultuře umožnila okupační správa její rozšíření mezi obyčejné obyvatelstvo.

Avšak vliv, který měla americká okupace na tyto skupiny byl mnohem větší, než by si její správa chtěla připustit. Až ironické je, že tyto skupiny vyzařovaly demokratické prvky jako nikdo jiný, a často tomu tak bylo právě ve spojení a skrze americkou kulturu. Když se americké produkty z tolik populárních PXs objevily na černém trhu, netrvalo dlouho a brzy byly vyprodané. Barevné šaty, silonky, rtěnka, v puse žvýkačka a v kabelce americké cigarety se staly nepostradatelným inventářem každé Pan-pan. Na ulici tak byly prakticky nepřehlédnutelné. Japonsko bylo zemí, ve které před válkou a během ní bylo zakázané veřejně psát o jakékoliv formě tělesné lásky. Prostituce byla schovávána na vymezených místech a pouliční prostituce se skoro nevyskytovala. S přílivem amerických vojáků se tak nově v ulicích objevili i Pan-pan. To, jak se oblékaly, jak se chovaly, jak se bavily, jak jednoduše se prodávaly, to vše byla rána do takzvané národní jednoty, ke které byli všichni před porážkou vedeni. Avšak také to určitým způsobem demonstrovalo rozdíl mezi japonským a americkým bohatstvím. Při konfrontaci s americkým zbožím si mnoho Japonců uvědomilo tento rozdíl a v demokracii poté nacházeli možnou cestu ze zoufalých podmínek, ve kterých po válce žili.

Přes to, že Japonská společnost nesouhlasila se způsobem, jakým si Pan-pan dívky vydělávaly, záviděla jim americké produkty a možnosti, které pro ně plynuly ze vztahu s Američanem. Vlna amerikanizace se rychle rozrostla celou společností. Začaly být moderní

určité modely chování, které byly přebírány od Američanů. Například některým japonským mužům připadala otevřenost, s jakou se Pan-pan stavěli k sexuální svobodě, hanebná až nepříjemná. Mnohým z nich to však přišlo atraktivní. Američtí vojáci tak skrze Pan-pan ovlivnili „váženou“ společnost.

Z prostitutek Pan-pan a obchodníků na černém trhu se prakticky během prvních poválečných let stala bohatá třída. Zvláště Pan-pan se pak vyžívaly v americkém typu konzumerismu. Avšak je důležité zmínit, že za tento život platily velikou daň v podobě pohlavních nemocí, diskriminace okolní společnosti a často i násilí, a to jak z americké, tak japonské strany. Bohaté byly pouze ve srovnání se zbytkem japonského obyvatelstva a přes to, že jsou zaznamenány případy, kdy se dívka stala Pan-pan, protože chtěla, mnoho jiných nemělo na výběr.

Černý trh byl se světem Pan-pan velice propojen zvláště skrze americké produkty. Přes to, že John Dower ve své knize, která je pro tuto bakalářskou práci stěžejní, říká, že zatímco byl svět Pan-pan plně amerikanizován, svět černého trhu patřil pouze a jenom japonskému lidu, jsem prokázala, že americký vliv zde hrál významnou roli.

Kultura Kasutori společně s Pan-pan otevřela debatu o lásce a sexu. Zamítla staré morální hodnoty a pokoušela se najít útěchu v dekadenci a nihilismu.

Žádná z těchto subkultur nebyla zdravým základem, na kterém by se dal budovat nový demokratický stát. I když tyto skupiny projevovaly demokratické prvky, nic nebudovali a z dlouhodobého hlediska byl způsob života, který oslavovali, neudržitelný. Navíc když skončil počáteční chaos prvních poválečných let, začal být konzumerismus více chápán ve spojení s demokratickou rekonstrukcí a nacionalismem a od původního idealistického konceptu svobody se zaměřením na individuální prožitek bylo opuštěno. Nebylo by tedy správné dávat těmto subkulturám primární význam při tvorbě japonské demokracie, avšak je také nelze úplně vynechat.

Summary

In my thesis I proved that American influence was seen through all these cultures. However, it was not the official SCAP that was essential in this process. These subcultures were mostly influenced by the American soldiers themselves and through their American products and culture. The phenomenon of Americanization was introduced to Japanese society through the Pan-pan girls. The American products could have been obtained only by shopping at black market. The Kasutori culture rejected the imperialistic ideology and moved to the concept of individualism. It celebrated the consumeristic type of life and focused on the carnal body. The Pan-pan girls, black market, and Kasutori culture were places where the first post-war democratic values were implemented but we must be careful not to put too much responsibility of democratization on these cultures.

Použitá literatura

- Allison, Anne, a Gary Cross. *Millennial Monsters: Japanese Toys and the Global Imagination*. University of California Press, 2006.
- Allison, Gary D. *Japan's Postwar History*. Ithaca, New York: Cornell University Press, 1997.
- Caprio, Mark a Yoneyuki Sugita. *Democracy in occupied Japan: the U.S. occupation and Japanese politics and society*. London: Routledge, 2007.
- Dower, John. *Embracing defeat: Japan in the wake of World War II*. New York: Norton, 2000.
- Gengenbach, Katrin. „Between Extremes of Poverty and Luxury: Sociocultural Dynamics Of Consumption in Early Postwar Japan (1945-1959)”. Disertační práce, Lipská Univerzita, 2011.
- Hanneman, Mary. *Japan Faces The World, 1925-1952*. Seminar Studies In History. New York: Longman, 2001.
- Höhn, Maria et al., eds. *Over There: Living with the U.S. Military Empire from World War Two to the Present*. Durham: Duke University Press, 2010.
- Huffman, James L. *Modern Japan: A History In Documents*. New York: Oxford University Press, 2011.
- Klien, Susanne. *Rethinking Japan's Identity And International Role: An Intercultural Perspective*. East Asia. New York: Routledge. 2002.
- Mansfield, Stephen. *Tokyo: a cultural history*. Oxford, New York: University Press Oxford, 2009.
- McLelland, Mark J. Kissin is a symbol of Democracy!“ Dating, Democracy and Romance in Occupied Japan 1945-1952, *Journal of the History of Sexuality* 19, č. 3 (září 2010).
- McLelland, Mark J. Sex and Censorship During the Occupation of Japan“ *The Asia-Pacific Journal* 37, č. 6 (9. září 2012).
- Sakamoto, Rumi. „Pan-pan Girls: Humiliating Liberation in Postwar Japanese Literature“. *PORTAL Journal of Multidisciplinary International Studies* 7, č. 2 (červenec 2010).
- Shibusawa, Naoko. *America's geisha ally: reimagining the Japanese enemy*. Harvard: Harvard University Press, 2010.
- Skřivan, Aleš. *Japonská válka 1931-1945*. Praha: Libri, 1997.
- Solis, Jesus. „Japan's Black Market: Yakuza, SCAP, and the Culture of the Yami'ichi“. Disertační práce, Univerzita v Boulderu, Kolorádo, 2012.
- Uchino, Tatsuhiro. *Japan's postwar economy: an insider's view of its history and its future*. Tokyo, New York: Kodansha International, 1986.
- „Tokyo ‚Black Markets‘, 1945“. Old Tokyo, Vintage Japanese Postcard Museum 1900-1960. <http://www.oldtokyo.com/tokyo-black-market-1945/> (staženo: 25. 4. 2018).
- „Ameya-yokocho Market“. JNTO: Japan the Official Guide. Japan National Tourism Organisation. <https://www.jnto.go.jp/eng/spot/shopping/ameyayokochomarket.html> (staženo: 20. 4. 2018).